

VČELKA

časopis pre školskú mládež.

Ročník III.

Turč. Sv. Martin, 15. júla 1881.

Číslo 7.

Princ černochoy.

Kto snažne nasleduje spravodlnosť a
milosrdenstvo, nalezá život, spravodlnosť
i slávu. Prísľ. 21. 21.

Pred veľkým zemetrasením, ktoré roku 1692 zúrilo na ostrove Jamajka a zborilo v ten čas kvetúce mesto Port Royal, býval na ostrove tomto jeden majetný osadník menom Grey. Mal on viac synov a bol i tútorom osirotelého syna brata svojho, Jozefa. Jozef ale nezdržoval sa pri ujcovi a tútorovi svojom, lež u osamotelej tetky, ktorá bývala v meste Port Royal.

Katarina Grey, tak volala sa tá tetka jeho, bola pani srdca nábožného. Nemala síce tej vyššej vzdelanosti, s akou stretáme sa v terajšom čase pri paniach prednejších, zato ale pochopila úlohu svoju vo vychovávaní Jozefa predsa dobre.

Sady ujca Jozefovho boli asi dve hodiny od mesta Port Royal vzdialené a patrily medzi najznámejšie. Pán Grey volával Jozefa často k sebe a obdaroval ho pri návštevách takých rozličnými drahocennými vecmi. Napriek tomu ale navracoval sa Jozef často celý zarmútený domov; trápil ho osud černochoy, ktorých mal ujec jeho hodný počet. Deti, ktoré cukor tak rečeno bez výminky lúbia, nepomyslia, koľko slz, vzdychov ba i bitia a rán zapríčiní nešťastným, z rodiska svojho odvláčeným, na spôsob zverov predaným murínom, dorobenie cukru.

Menovite jeden otrok, Tamba nazvaný, vzbudil v Jozefovi sústrast. Nešťastný mladík tento, ktorého len nedávno pán Grey bol kúpil, zdráhal sa pracovať. Jedneho dňa práve robili prípravy k tohoto švihaniu, keď Jozef prišiel ta. Rany tela murínovho pred pár týždňami obdržané, ešte

posiaľ neboly zacelené. Lahostajne a s odhodlanosťou hľadel mladík ten na prípravy činené. Jozef nepochyboval ani chvíľu, že Tamba skorej smrť podstúpi, lež znížil by sa k nízkym, nakladaným mu prácam. Naplnený ľútosťou šiel slziac prosiť ujca za odpustenie trestu otrokovi.

„Jozef,“ riekol ujec, „otrok tento je mocný, zdravý a predsa nechce pracovať. Mnoho ma stál a jestli ho tak nechám, bude mi len na škodu a jeho hlavatosť zlým príkladom pre druhých; preto som nútený ho potrestať.“

Jozef myslel si v duchu, že žiaden človek nemá práva kupovať druhých ľudí, aby pracovali mu miesto zverov, neriekol ale nič, presvedčený, žeby slová jeho nemaly žiadneho účinku. Neztratil ale nádej, že spomôže nešťastníkovi a riekol; „Milý ujče, darovali ste mi včera zlaté hodinky a sľúbili koňa k jazdeniu. Nemohli by ste mi namiesto vecí týchto dať Tambu?“

Pána Greya návrh tento z čiastky namrzal, z čiastky ale potešil; až konečne láska k Jozefovi zvíťazila, i poznamenal s úsmevom, že veru zlu čaru zrobil Jozef, vzal hodiny späť a Tambovi oznámil, že od týchto čias považovať má za pána svojho Jozefa. Tamba neodpovedal nič, ale oči jeho nabehly slzami; ruky na srdce pritlačiac hodil sa osloboditeľovi svojmu k nohám na znamenie oddanosti svojej.

Večer navrátil sa Jozef s Tambom do Port Royal. Pani Greyová bola spokojná s jednaním Jozefovým a dobrotivá proti Tambovi. Jozef tiež dľa možnosti vynasnažil sa vynahrádzať mu v otroctve zmarený čas s tým, že vyučoval ho všeliakým užitočným veciam. Od neho len zvedel Tamba, že nemáme sa klaňať slncu, mesiacu a hviezdám, lebo že tieto sú stvorenstvom všemohúceho, večného Boha, ktorého jedine vyzývať a jemuz modliť sa máme; ďalej že On Syna svojho vydal za nás, aby vykúpil nás hriešnikov. Tamba pozorne počúval a veril. Pri tom všetkom na rodisko svoje nemohol zabudnúť. Nerozprával síce nikdy o domove a rodine svojej, za to ale často netrpezlivo hľadel v rodné svoje strany, a na to more, ktoré rozprestierajúce sa naďaleko, delilo ho od miliej vlasti.

Konečne dospel Jozef a mal sa vydať na prvú pomorskú cestu. Pán Grey, majúc na pohotove loď, ktorá mala zameniť rum, tabak, olovo a plátno za slonovú kosť, zlatý prach, vosk a meď, navrhol Jozefovi, aby s touto lodou vybral sa na cestu morom.

Keď dozvedel sa Tamba, že loď táto do jeho domova pôjde, prosil Jozefa, aby pojal ho tiež so sebou. Žiadosti tej vďačne bolo vyhovené a niekoľko dní zatým rozlúčiac sa s priateľmi, vstúpil Jozef i s Tambom na loď, netušiac tie nešťastné príhody, ktoré maly ho potkať na prvej jeho ceste.

Nedaleko samého ciela cesty svojej, Guinei, zastihnuti boli cestovatelia naši strašnou búrou, ktorá jim loď zachvátila a konečne o bralá

rozdrúzgala. Ľudia chcjúci sa rátovať, poskákali do člňkov, ale rozvztekle-
lené more nepustilo obeť svoje. Šťastie veľké bolo, že jedno drevo
z rozdrúzganej lodi priplavilo sa až k Jozefovi a Tambovi, ktorého sa oni
krčovite ulapili a tak sa šťastne na breh dostali. Cítiať pevnú pôdu pod
nohami a unavení namáhaním, usnuli.

Horúce lúče afrikánskeho slnca zobudili Jozefa, ktorý ohliadnúc
sa do vókola, spatril pred sebou divý, pustý kraj, mŕtvoly podaktorých
lodníkov, ale Tambu nikde. Kričal, volal, nedostal však žiadnej odvetu;
na ostatok nemohol si ináč myslieť, len že tento alebo stal sa korisťou
divých zverov, alebo ho neverne opustil. Plakal, tu mu napadlo, že v trá-
pení svojom pozabudol Všemohúcemu vďaku vzdať za laskavé oslobo-
denie. Klakol na piesok a vrúčne sa modlil. Zmorený padnul do maloby.

Prijdúc k povedomiu, našiel sa v izbietke, obklúčený černočmi a
v náručí Tambovom. S týmto stala sa veľká premena ohľadom na jeho
zovňajšok; bol odiatý v jemný vlnený oblek, na ramenách a hrdle mal
zlaté okrasy. Jozefovi bolo to nepochopiteľné, pár slovami rozlúštili há-
danku: Tamba, jediný syn istého afrikánskeho kráľa, bol v čas vojny
zajatý, a takým činom dostal sa za otroka k pánu Greyovi. Od detin-
stva panovitosti zvyknutý, nevedel mladý princ odhodlať sa ku konaniu
ťažkých otrockých prác. Domorodci Jozefa takmer na rukách nosili za
jeho dobrodenia preukázané Tambovi a všemožným spôsobom chceli zpla-
tiť dobrý skutok jeho.

Lež Afriku nedala sa ani porovnať s jeho krásnym domovom; na
tento myslieval on často a na tetku, ktorá bývala mu za nežnú matku.
Stával sa čím diaľ zasmušilejší. Akonáhle Tamba toto zpozoroval, na-
vrhnul Jozefovi, že dopraví ho do Guinei, kde naskytnie sa mu neomýlne
loď na Jamajku. Pokým Jozef návrh tento uvažoval, stalo sa, že pri
pobreží krajiny tej africkéj zakotvila sa loď, ktorá práve z Jamajky bola.
Po dvojročnej vzdialenosti z domova, dozvedel sa Jozef o rodine svojej
teraz aspoň to, že sú všetci jeho milí zdraví.

Nastala doba lúčenia. Dobrí tí ľudkovia nezdržovali ďalej Jozefa.
Tamba zkusil sám, čo znamená túžba po svojetí. Pri lúčení zosňal Tamba
zlaté svoje okrasy a položil ich na hrdlo a ramená osvoboditeľa svojho;
okrem toho dal mu hodnú zásobu zlatého prachu a slonovej kosti naložiť
na loď. Loď šťastne dostala sa na Jamajku; ale ach, jak zarmútili sa plavci
pri pohlade na mesto Port Royal; strašné zemetrasenie rozbúrало ho
tak, že len rumy boli z neho vídať. Trasúcim hlasom dovedal sa Jozef
jedného černocha po rodine svojej, ktorý mu nevelmi potešiteľnú odpo-
veď dal, totiž, že ujca jeho spolu i s rodinou zem pohltila, ako aj všetky
majetky jeho; tetka ale, ktorá počas zemetrasenia odcestovala bola
z domova, že žije síce, ale že nachodí sa vo veľkej chudobe.

Jozef vyhľadal terajši byt tetkin! Prekvapená starena nechcela si veriť očiam, keď ten, ktorého ona držala už za mrtvého, vkročil do jej núdznej izbičky. Všetka ztrata bola zapomenutá, keď miláčka svojho ku srdci tisnúť a divné príhody jeho počúvať mohla.

„Aká viditeľná je ruka Pána pri všetkom tomto!“ riekla. „Tvoj malý majetok more prehltilo, ale Tamba a otec jeho ti to desaťnásobne vynahradili. Tak uskutočňujú sa i tu tie slová, že: „Kto snažne nasleduje spravodlivosť a milosrdenstvo, nalezá život, spravodlivosť i slávu.“

Že Jozef pani Greyovú k sebe vzal, jej predošlú pohodlnosť pripravil, netreba nám ani poznamenať.

Poslovenčila: *Bella Maróthy.*

Arithmetické oriešky.

Číslo, z ktorého odčítujeme či ktoré menšíme, voláme odčítancom (menšencom, minuendom), to číslo ale ktoré odčítujeme či ktorým menšíme, menujeme zas odčítateľom (menšiteľom, subtrahendom). Po odčítaní zbudlé číslo nazýva sa zbytkom.

1. Kedy je zbytok: a) 1? b) 2? c) 10? d) 1000? e) 0?
2. Kedy je zbytok tak veľký ako odčítateľ? Kedy je dvakrát menší než odčítateľ?
3. Kedy rovná sa zbytok odčítancovi či menšencovi? Kedy je zbytok nemožný?
4. Jestli: a) z 1 zl., b) z 10 zl., c) zo 100 zl., d) z 1000 zl., odčítas jeden krajiar, ešte tolko zvýši ti v každom z týchto prípadov?
5. Z jedného suda vypredali 102 litre vína, a zvýšilo v ňom ešte 20 litrov; ako veľký bol otázný sud?
6. O koľko jednoriek má odčítanec viac než odčítateľ? A o koľko jednoriek musí mať odčítanec viac než zbytok?
7. Koľko jednoriek musejú mať vždy i odčítateľ i zbytok dovedna?
8. Čo zbudne jestli z 1000 zl.: a) 1 zl. b) dve desiatky, c) jednu pädesiatku, d) tri pädesiatky, e) 7 desiatok, f) 7 krajciarov odčítame?
9. Niekomu zbudly 3 zl. potom keď bol kúpil tovaru za 12 zl.; koľko zlatých mal ten istý pred kúpou?
10. Aký zbytok obdržíme, jestli zo 100 metrov plátna: a) 1 mm., b) 1 cm., c) 1 dm., d) 5 cm., e) 5 dm., f) 8 m. široký pás alebo kus odrežeme?
11. Za koľko kúpil si tovaru, keď: a) z piatky vydali ti 3 zl. 40 kr.? b) z desiatky 2 zl. 15 kr.? c) z pädesiatky 16 zl. 20 kr.
12. Ešte koľko chybí: a) ku 20, 5, 15, 25, litrom do jedného hektolitra? b) ku 2 zl. 7 zl. 10 zl. do pädesiatky? c) ku jednej minúte, ku jednej sekunde do celého dňa?

M.